

Stockholm den 7 juni 2018

Ju2018/01146/L3
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

KLYS och Copyswedes synpunkter över betänkandet Grovt upphovsrättsbrott och grovt varumärkesbrott (SOU 2018:6)

Presentation

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd - utgör en samlad röst för yrkesverksamma kulturskapare i Sverige. Vi företräder genom våra 14 medlemsorganisationer cirka 30.000 upphovspersoner och utövande konstnärer verksamma inom de konstnärliga och kreativa branscherna. Upphovsrätten har en avgörande betydelse för dessa yrkesgruppers villkor och för den kreativa sektorns expansion.

COPYSWEDE har till ändamål att för konstnärsorganisationernas räkning träffa avtal samt inkassera och fördela ersättning för vissa vidareutnyttjanden av upphovsrättsligt skyddade verk och prestationer. De områden som Copyswede huvudsakligen verkar inom gäller vidareanvändning av verk och prestationer i form av ljud och rörliga bilder, främst radio och TV-program. Copyswede sköter även det svenska systemet för privatkopieringsersättning. Copyswede har 14 medlemsorganisationer som alla företräder konstnärligt och litterärt verksamma upphovspersoner och/eller utövande konstnärer på olika områden.

Upphovsrättsliga ersättningar utgör basen för många professionella kulturskapares försörjning. Det finns därför behov av ett bättre fungerande upphovsrättsligt skydd, såväl när det gäller sanktioner, som när det gäller att stärka kulturskapares avtalsmässiga ställning. Som situationen ser ut idag har enskilda upphovspersoner och utövande konstnärer svårt att tillgodogöra sig värdet av sin upphovsrätt.

KLYS och Copyswede har fått rubricerade betänkande på remiss och begränsar sitt yttrande till att kommentera de förslag i utredningen som berör upphovsrättsintrång.

Inledning

Upphovsrätten har ett starkt skydd bl a i den svenska grundlagen RF 2:19 och FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna 27:2. Detta skydd återspeglas dock inte i den praktiska verkligheten. Upphovsrättsintrång är ett av de vanligaste brotten i vårt samhälle.

En trend är att organiserad och kommersiell piracy allt oftare använder Sverige som bas för sin verksamhet (jfr t ex Swefilmer).

KLYS – EN SAMLAD RÖST FÖR SVERIGES KULTURSKAPARE

Sveriges Författarförbund, Dramatikerförbundet, Svenska Journalistförbundet, Sveriges Läromedelsförfattares Förbund, Konstnärernas Riksorganisation, Svenska Tecknare, Svenska Fotografers Förbund, Föreningen Svenska Tonsättare, SKAP, Federationen Svenska Musiker, Teaterförbundet för scen och film, Svenska Regissörsföreningen, Oberoende Filmares Förbund, Unionen, fackklubben vid SR, SVT och UR

Undersökningar visar också att runt 20 % av konsumtionen av svensk film sker genom illegala tjänster. Den svenska filmbranschen uppskattas årligen gå miste om ca 800 miljoner kr i uteblivna intäkter. Denna brottslighet drabbar inte minst enskilda kulturskapare direkt och indirekt, bl a i form av uteblivna ersättningar för sitt arbete. Det är därför nödvändigt med lagstiftningsåtgärder för att stävja denna utveckling.

KLYS och Copyswede ställer sig i princip positiva till förslaget om införande av grovt upphovsrättsbrott med en särskild straffskala, men har en del invändningar när det gäller föreslagna tolkningsföreskrifter av kvalifikationsgrunderna.

4. Skärpta straff för allvarliga intrång

Utredningen föreslår att det införs ett nytt brott – grovt upphovsrättsbrott - i upphovsrättslagens 53 §, och att straffskalan för det brottet ska vara fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

KLYS och Copyswede tillstyrker förslaget. Det är tydligt att polisen behöver tillgång till de bättre utredningsmöjligheter som ett införande av grovt brott kan medföra. Polisiära insatser leder också enligt erfarenhet till kraftig nedgång i antalet intrång. Ett införande av grovt upphovsrättsbrott har en viktig signal- och preventiv effekt.

När det gäller de kvalifikationsgrunder att särskilt beakta vid grovhetsbedömningen tillstyrker KLYS och Copyswede i och för sig de i lagtexten föreslagna.

Enligt författningskommentaren ska brottet bedömas som grovt *om gärningen inneburit synnerligen kännbar skada* för upphovsmannen. Begreppet upphovsman i detta hänseende torde vara jämförbart med hans eller hennes rättsinnehavare (jfr 55 § URL).

Vi ställer oss dock frågande inför vissa av de "tillämpningsföreskrifter" som framgår av utredningens författningskommentar i avsnitt 9.1 sid 91-95.

Ett exempel är resonemanget om att *synnerligen kännbar skada* i praktiken har olika betydelse beroende på det skadelidande subjektets storlek.

Ett annat exempel är riktmärket på 25 prisbasbelopp med avseende på *betydande vinning*. Enligt KLYS och Copyswede kan kriteriet bli svårt att uppfylla. Det vore mer ändamålsenligt och modernt att se till syftet med intrånget. Är intrånget kommersiellt bör brottet bedömas som grovt. Liksom experten Henrik Rasmusson i sitt särskilda yttrande anser KLYS och Copyswede att riktmärket i vart fall bör vara detsamma som för förmögenhetsbrott, dvs fem basbelopp.

Den typ av uttalanden i författningskommentarerna, som exemplifieras ovan, riskerar att urholka de brottsbekämpande och brottsförebyggande effekter som lagtexten i sig skapar förutsättningar för.

I utredningens förslag ingår inte kriteriet *kränkning* som en kvalifikationsgrund för om upphovsrättsintrånget ska anses grovt. KLYS och Copyswede anser dock att kränkning i enlighet med vanliga straffrättsliga bedömningsgrunder (jfr 29 kap 1 § Brottsbalken) bör beaktas på samma sätt som t ex skada eller fara vid grovhetsbedömningen.

Avsnitt 5 Nya förutsättningar för allmänt åtal

KLYS och Copyswede tillstyrker förslaget om att upphovsrättsbrott ska falla under allmänt åtal.

Avsnitt 6 Förverkande och beslag

KLYS och Copyswede tillstyrker förslaget om att all slags egendom som kan antas vara förverkad enligt URL ska kunna tas i beslag. När det gäller beslag på verksamheter som omfattas av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen finns dock begränsningar som redogörs för av experten Daniel Westman i ett särskilt yttrande till utredningen. Dessa synpunkter bör beaktas i det fortsatta lagstiftningsärendet.

För KLYS

För Copyswede

Ulrica Källén
Verksamhetsledare KLYS

Mattias Åkerlind
VD Copyswede